

FÖRSVARSMAKTEN

ÖVERBEFÄLHAVAREN

Tal av Överbefälhavare, general Sverker Göranson, Kungl. Örlogsmannasällskapet, Stockholm den 15 november 2013

Det talade ordet gäller

Amiraler, ärade ledamöter, pristagare, mina damer och herrar,

Det är en stor glädje och ära att få delta i Kungliga Örlogsmannaskapets högtidssammanträde. Denna typ av högtidligheter ger oss möjlighet att under solenna former mötas för social samvaro och även för att ta upp mer yrkesmässiga spörsmål. Detta gäller naturligtvis inte minst just nu när vi står mitt uppe i försvarsreformen och därtill blickar mot våra framtida utmaningar.

Mitt i denna tid av omfattande omvandling ska vi emellertid aldrig glömma bort att vi har ett av de viktigaste uppdragen i vårt land. Försvarmakten är och förblir den yttersta garanten för demokrati, fred och frihet!

Hur ett land väljer att utforma sin försvarsmakt påverkas också av hur omvärlden förändras. Ett försvars uppgift är att bidra till att skapa en säkerhetspolitisk handlingsfrihet och därmed skapa rådrum i händelse av ett skärpt omvärldsläge eller kris.

Som en funktion av omvärldsförändringen står vi nu mitt uppe i den omfattande försvarsreformen. Vi vet alla att arbetstempot och förändringstakten är hög. Kraven på vad Försvarmakten ska leverera är höga. Och vi har all anledning att sträcka på oss när vi tittar tillbaka på vad vi med gemensamma krafter genomfört sedan försvarsreformen inleddes för drygt tre år sedan.

Men ska Försvarmakten kunna fortsätta leverera med samma höga kvalitet som vi gör idag, måste det finnas en balans mellan arbetsuppgifter och resurser. Detta gäller både personal och materiel. Och givet att Försvarmakten sammantaget är ett system av system, måste det också finnas balans mellan de olika systemen.

Att planera för hur en framtida försvarsmakt ska utformas är en grannliga uppgift i en snabbt föränderlig värld med ett dynamiskt geografiskt närområde.

Detta är något som vi utvecklar i den Perspektivstudie (PerP) som vi på regeringens uppdrag skrivit och som vi lämnade in till regeringen den 1 oktober i år.

Resonemangen och slutsatserna i PerP:en följer den röda tråd som Försvarmakten följt i tidigare inlämnade underlag till regeringen. Vi konstaterar att kombinationen av oförändrade anslagsramar enligt budgetpropositionen 14 och bedömd kostnadsutveckling avseende materiel ofrånkomligen leder till att den långsiktiga utvecklingen av Försvarmakten står inför ett vägval.

I detta vägval med en bedömd ekonomi förordar Försvarmakten att högkvalitativa och högteknologiska förmågor prioriteras före en stor förbandsvolym utrustad med materiel som inte klarar av att möta en framtida motståndare.

Vägvalet innebär vidare att Försvarmakten måste förbereda sig för fördjupade militära samarbeten för att efter politiska beslut kunna verka tillsammans med andra. Jag vill här understryka att Försvarmakten inte tar ställning till ömsesidiga försvarsförpliktelser.

Ett närmare samarbete kräver också fördjupad samordning, transparens och utbyte av relevant information. Knäckfrågan är hur vi nationellt optimerar balansen mellan våra flygvapen, mariner och arméer, givet att vi har ett behov av att samarbeta och samverka inom flera olika områden – såväl mellan nationer som mellan organisationer. Frågan blir inte mindre aktuell när vi inom några år måste börja ta ställning till hur vi ska ersätta de materielsystem och plattformar som nu närmar sig end of life, inte minst i marinen. Givet den komplexa situation som marinen befinner sig i, har jag också under hösten mött flaggofficerare ur marinen för att dryfta denna frågeställning.

Här vill jag också slå fast att principerna för försvarsbeslutet 09 (FB 09) ligger fast och utgör grund för PerP:en. Principerna omfattar såväl tillgänglighet som användbarhet och frivilligheten som grund för Försvarmaktens personalförsörjning.

I PerP:en konstateras också att konsekvenserna av prolongerade anslagsramar är så omfattande för den operativa förmågan 2020 att det fordras en översyn av Försvarmaktens uppgifter. Denna omfattar hela Försvarmakten, dvs armén, flygvapnet och marinen.

Jag förväntar mig ett politiskt ansvarstagande i ekonomisk dimension för hela Försvarmakten i beredningens rapport.

Samtidigt som vi har att beakta konsekvenserna av oförändrade anslagsramar, bedömer PerP:en att framtida konflikter bedöms uppstå allt mer plötsligt och i mer komplexa och svårkontrollerade operationsmiljöer. Därtill bedöms gränserna mellan de traditionella operationsmiljöerna mark, sjö och rymd bli mindre relevanta. De blir mer sammanlänkade med cyber och rymd.

Vi ser alltså framför oss mer integrerade system i flera olika dimensioner. Därför är en avvägning som strävar efter att tillgodose helheten i Försvarmaktens samlade operativa förmåga en grundbult för mig som ÖB. Med en begränsad ekonomi och med ett omfattande materielomsättningsbehov, är detta en svår avvägning. Om förra årets avvägning var komplicerad är den kommande ännu svårare, inte minst med hänsyn till den omfattande materielvolym som återfinns inom det marina området.

Beslutet att flytta inspektörerna från insatsstaben till produktionsstaben kommer att innebära att inspektörerna blir mer delaktiga i avvägningsprocessen och därmed i ännu större utsträckning kan bidra till kvalitetssäkring av avvägningsunderlaget. Detta var också en av slutsatserna i mitt möte med marinens flaggofficerare.

Den av Försvarmakten förordade utvecklingen ställer alltså krav på att vi har en hög kvalitet och teknologinivå på vår materiel. Vi måste hitta en balans mellan materieförsörjningsstrategin och hur vi skapar förutsättningar för materiell förnyelse

och möjlighet att introducera nya förmågor. Utöver de rena teknikaspekterna bidrar även forskning och utveckling till att Sverige är ett efterfrågat samarbetsland. Vi måste också fokusera och kraftsamla på vissa utvalda FoU-områden, givet att vi inte kommer att satsa mer pengar.

Jag bedömer också att utveckling av ny materiel i första hand kommer att ske i internationellt samarbete medan nationella utvecklingsåtgärder endast görs undantagsvis.

I vårt närområde utgör Västerhavet och Östersjön med sina inlopp en unik maritim miljö som ställer specifika krav på marinstridskrafter. Haven utgör viktiga transportleder, varför sjöfartsskydd vid en förhöjd hotbild är en viktig uppgift för marinen.

Vår svenska kunskap om marina operationer i kustnära farvatten är delvis unik, inte minst gäller detta ju vår undervattensförmåga. Det finns därför ett värde i att Sverige även i fortsättningen bedriver forskning och utveckling av prioriterade marina förmågor.

Givet att morgondagens utmaningar är gränsöverskridande, inte minst i Östersjön, kommer vi i framtiden att i ännu större utsträckning behöva samverka med andra.

Det gemensamma sjöövervakningssamarbetet SUCBAS där Sverige tillsammans med alla övriga Östersjöstater utom Ryssland delar sjölägesbild är ett bra exempel på samarbete. Storbritannien kommer att bli formell medlem nästa år och Nederländerna har visat intresse för SUCBAS. Detta visar på att det är en bra samarbetsform.

I vårt omedelbara närområde avtecknas en dynamisk strategisk och militär utveckling som tar sig uttryck i bl.a. ökad övningsverksamhet. När antalet övningar ökar måste också förtroendeskapande åtgärder genomföras mellan de övande. Gemensamma marinövningar och olika örlogsbesök utgör viktiga komponenter i detta förtroendebyggande arbete för att skapa tillit mellan parterna. Exempelvis deltog Sverige och Finland under förra veckan i den marina övningen SWENEX. Just det svensk-finska marina samarbetet har en fördjupningspotential, något som jag också nyligen diskuterat vid ett besök i Finland, och som jag nu vill gå vidare med.

Detta förtroendebyggande arbete är en central del i den stabiliserande påverkan som Försvarmakten utövar i vårt närområde. Det är också viktigt att visa flagg och därtill ha en god lägesuppfattning.

Marinen och flygvapnet samarbetar kontinuerligt för att upprätthålla Sveriges territoriella integritet.

Försvarmaktens bidrag till en hög tröskeleffekt är helt central för Sveriges säkerhetspolitik. Detta framgår också i PerP:ens slutsatser, som betonar att närområdet och förmågan att agera i höga konfliktnivåer ska vara dimensionerande för Försvarmakten.

Även om marinstridskrafterna bidrar inom hela spektrat för hela konfliktrappan, ska marinen vara dimensionerad för att kunna möta ett omedelbart hot om krig och angrepp. I sådant fall ska marinen kunna genomföra kustförsvarsoperationer i samverkan med övriga stridskrafter i syfte att förvägra en angripare fotfäste på svenskt territorium.

Marinens framtida utveckling utgör en del i en större helhet. Eftersom Försvarmakten har begränsade resurser måste vi alla sträva efter att finna avvägningar och gränssytor som genererar synergier som gagnar vår uppgift som är att vara den yttersta garanten för Sveriges demokrati och svenska intressen.

Det råder alltså ingen brist på utmaningar för oss i Försvarmakten. Men jag är övertygad om att vår professionella och engagerade personal kommer att lösa dessa i samverkan med andra – både hemma och ute - med sedvanlig hög kvalitet!

Och jag är också övertygad om att vår gemensamma kväll kommer att kantas av intressanta och givande diskussioner!

Tack!

Sverker Göranson
General